

België-Belgique
P.B.
3300 Tienen1
2/3954

***Tijdschrift voor
Heemkunde
Folklore
Oudheidkunde***

Alpaidis

Inhoud:

Voorwoord

Een Hoegaards oorlogsdagboek (1914-1918): tweede deel: 15.09.1914-04.03.1915 (einde van het eerste schriftje van L. Vander Velpen)

Het verslag van Th. Tomsin over het weghalen van het stoffelijk overschot van de pastoor van Outgaarden

Uittreksels uit de fameuze kerstboodschap 1914 van kardinaal Mercier

Anno XLIII nr 169 4/2007
driemaandelijks december, januari, februari

Afgiftekantoor 3300 Tienen 1

Ver. uitg. E. Grooten, Residentie Beatrijs 169, 3300 Tienen

Voorwoord

Met dit nummer 169 van *Alpaidis* zijn we aan het einde van de 43ste jaargang gekomen. Nooit voorheen is er te Hoegaarden een heemkundig tijdschrift verschenen dat zoveel jaargangen op haar palmares kan schrijven. Wij hebben dan ook de vaste wil om er mee door te gaan de volgende jaren.

Maar om een tijdschriftje te laten verschijnen moeten er in de eerste plaats medewerkers zijn, en die hebben we, maar er moeten ook mensen zijn die een abonnement betalen, en die hebben we gelukkig ook.

Wij vragen voor de vier nummers die in 2008 zullen verschijnen nog steeds de kleine bijdrage van 12.50 euro. Stort a.u.b. dat bedrag op de volgende rekening,-of geef het aan een bestuurslid. Wij zijn er dankbaar om en proberen *Alpaidis* een interessante inhoud te geven en een fris verzorgd uiterlijk; Dank!

310-0370021-52
met vermelding van naam en adres

Inhoud van *Familieschoon* nr 22 (NR), 4/2007:

Inhoud van *Familieschoon* nrs 1-124 (1960-1976). Sinds 1960 verschijnt *Familieschoon* als het tijdschrift van de familie-gilde Van Nerum en vanaf de heroprichting van de *Confrerie der V Notabele Geslachten van Hoegaarden* in 1971, is *Familieschoon* ook het tijdschrift van de afstammelingen van de vijf grote familietakken, voortkomend uit het echtpaar Sweerts-Peeters.

Ondertussen is *Familieschoon* aan het einde van zijn 47ste jaargang, tijd om een overzicht te beginnen van alle artikels tot nu toe verschenen.

Lidmaatschap kost maar 10 euro per jaar en de leden hebben recht op hulp bij het maken van hun stamboom en/of het ontwerpen van een familiewapen.

Leden die van één of meerdere artikels een copie willen, kunnen die aanvragen bij de redactie (vier postzegels bijvoegen voor kosten a.u.b.)

Het lidgeld kan gestort worden op de rekening van de Confrerie: 000-0895026-07

Voor alle inlichtingen kan men terecht op de redactie van *Familieschoon*: Dodion Maurice, Lelielaan, 34, 3191 Hever of dodionm@hotmail.com

Een volledig Hoegaards oorlogsdagboek (1914-1918) (tweede deel)

(Maurice Dodion)

Er wordt verteld dat 4 Belgische soldaten, die zich te Tienen in een kelder hadden verstopt, verraden zijn door een meisje van 13 jaar. Arme soldaten!
(dinsdag 15.09.1914)

Sommige mensen vertellen dat de Belgen de eerste drie dagen van de oorlog, uitgevochten in de omgeving van Leuven, gewonnen hebben, maar dat ze de vierde dag verloren. Anderen vertellen dan weer dat de Belgen niet verloren hebben en tenslotte zijn er die zeggen dat de Belgen wel degelijk teruggeslagen zijn.
(woensdag 16.09.1914)

Het schijnt dat de Duitsers veel verliezen hebben geleden in Frankrijk. Er wordt ook verteld dat de Canadezen ontscheept zijn te Antwerpen.
De witte vlag is van de toren van onze kerk weggenomen
(donderdag 17.09.1914)

De overste van de zusters te Nivelles is naar Hoegaarden gekomen en heeft voor ons een brief meegebracht van zuster Francisca¹
(vrijdag 18.09.1914)

We hebben een rustige dag gekend. Ik heb al ons zilverwerk uit de kelder terug naar boven gehaald.
(zaterdag 19.09.1914)

Het is verboden licht aan te steken!!
(zondag 20.09.1914)

P 20

Georges² heeft een tweetalige krant, Duits-Frans, meegebracht. Het is een speciale uitgave voor België. Het is een stijlvol druksel in een verzorgde taal uitgegeven, gevuld met leugens en verontschuldigungen.
(maandag 21.09.1914)

Gisteren ging het bericht rond dat er 's nachts een vuurgevecht is geweest tussen de Duitsers en de Belgen te Vissenaken. Maar een tijdje later werd er verteld dat Duitsers op andere Duitsers geschoten hebben per vergissing. Deze laatsten droegen een nieuw uniform dat erg geleek op de uitrusting van onze lanciers. En nu zegt men dat het toch wel degelijk Belgen waren, maar dat de Duitsers het verhaal van de uniformen verzonnen hebben om niet te moeten toegeven dat de Belgen zo kort bij Tienen zijn.

¹ Zuster Francisca is de kloosternaam van Maria Vander Velpen (Hoegaarden 1887-1978), oudste zus van de schrijfster van dit dagboek en eerstgeborene van Edouard Vander Velpen en Clemence Lodewijckx. De zusters van Hoegaarden hadden een bijhuis te Nivelles.

² Georges Grolaux was de echtgenoot van Charlotte Vander Velpen, ook oudere zus van de schrijfster, die zelf de vierde in de rij was. Georges Grolaux (Perwez 25.05.1889) was zoon van Télesphore Grolaux, onderdirecteur in de suikerfabriek. De familie Grolaux-Hooremans woonde in het begin van de Tiensestraat, het huis waar jarenlang de familie Moens gewoond heeft.

(dinsdag 22.09.1914)

Ik heb deze nacht een Zeppelin horen overvliegen. Ben aan het venster gaan kijken, maar heb hem niet gezien.

Er is afgekondigd dat onze landbouwers onmiddellijk de loopgraven die door onze soldaten zijn gegraven, moeten dichtgooien.

(woensdag 23.09.1914)

De Duitsers hebben affiches verspreid waarop staat dat de boeren onmiddellijk hun graan moeten dorsen, omdat ze het stro zullen komen opkopen (opkopen is onderlijnd). Als het graan niet gedorst is zullen ze alles meenemen! Het is voortaan verboden op straat te komen met de fiets, de moto of de auto! De “alboches”³ laten al zeer vlug voelen dat ze de baas zijn. We zijn het al direct dik beu!

(donderdag 24.09.1914)

Gisterenavond hebben we een Zeppelin gehoord en gezien. Hij vloog in de richting van Leuven. Deze morgen om 4 uur hebben we hem horen terugvliegen.

(vrijdag 25.09.1914)

We hebben twee vliegtuigen gezien. In het noord-westen horen we de kanonnen bulderen.

(zaterdag 26.09.1914)

P 21

Vanaf deze moregen 6 uur horen we de kanonnen, maar een beetje meer naar het westen nu. Tot 's avonds hebben we het gehoord.

(zondag 27.09.1914)

Terug kanongebulder vanaf 9 uur 's morgens tot 's avonds (noord-westen). Om 9 uur 's avonds hebben we een licht gezien op de weg naar Meldert; waarschijnlijk ging het om een signaal.

(maandag 28.09.1914)

Het kanongeschut herbegint om 6 uur. Er wordt verteld dat de Russen slag leveren te Brussel; dat de Fransen snel oprukken in België...Gisterenavond hebben we met Alice Giroulle gesproken die naar Luik was geweest en bij het terugkomen langs Waremme is gepasseerd. Alles is er in orde en Anna heeft gezegd dat ze een dezer dagen naar Hoegaarden komt. Ze zou naar het schijnt ook nieuws ontvangen hebben van Emile, die op dat ogenblik te Antwerpen was.

Tot 's avonds laat hebben we de kanonnen gehoord, ik geloof dat ze zelfs de hele nacht hebben gebulderd.

(dinsdag 29.09.1914)

Vanaf deze morgen horen we weeral niets anders dan kanonnen, nog altijd in dezelfde richting. Het schijnt dat zuster Emma een brief uit Duitsland heeft gekregen van één van haar novicen. Ze schrijft dat de Russen in Berlijn zouden zijn.

Er wordt ook verteld dat er een Franse voorhoede te Jauche is aangekomen. Het gerucht gaat dat het beslissende gevecht tussen Fransen en Duitsers één van dezer dagen zal plaats vinden

³ Uitdrukking die Louise voortaan zal gebruiken om de Duitse bezetter aan te duiden; is een samentrekking van Allemands (Duitsers) en Boches (scheldwoord voor Duitsers); misschien een equivalent voor ‘Moffen’.

tussen Brussel en Waremmе. Weer anderen vertellen dat de Belgen en de Engelsen slag leveren te Rotselaar, Sint-Joris-Weert en Audergem.
(woensdag 30.09.1914)

Onafgebroken kanongebulder.

P 22

Al voor de zesde dag op rij horen we het gebulder, altijd ongeveer uit dezelfde richting. De salvo's schijnen een beetje meer uit het noorden te komen en we hebben de indruk dat het geschut dichterbij komt. Er wordt hevig gevuurd...

De brief die zuster Emma gekregen heeft vertelde absoluut niet dat de Russen in Berlijn waren. Integendeel zijn het de Duitsers die de Russische grens zijn overgestoken. Zij gaf wel toe dat de Duitsers in de Vogezen zijn verslagen, maar dat alleszins de Duitsers overtuigd zijn van de uiteindelijke overwinning.

(donderdag 01.10.1914)

Deze morgen nog altijd kanonnades, maar veel meer vanuit het westen en veel verder af. Waarschijnlijk gaat het om de aanval op het fort van Walem, dat sinds enige dagen hevig wordt bestookt. Van dat fort wordt er hier verteld dat de Belgen stro hebben aangedragen en het in brand hebben gestoken. Toen de Duitsers de vlammen zagen dachten ze dat de Belgen zich overgaven. De Duitsers trokken massaal naar het fort en wanneer ze op de gewenste afstand waren aangekomen openden de Belgen het vuur. Zestienduizend Duitsers zijn uitgeschakeld. Hopelijk is het waar!

Tussen 10 en 2 uur hebben we van dichterbij, ander kanongebulder gehoord.

(vrijdag 02.10.1914)

De kanonnen blijven bulderen.

Er wordt verteld dat de Belgen en de geallieerden aangekomen zijn in Hasselt, Diest, Aarschot, Mechelen en Dendermonde. Men vertelt⁴ dat Antwerpen wordt verdedigd door 800.000 man (Belgen, Engelsen, Hindoes)

P 23

En dat het een gedeelte van deze 800.000 zijn die naderbij komen.

(zaterdag 03.10.1914)

Tijdens de nacht heb ik de kanonnen gehoord. Wij horen heel in de verte geschut. Van tijd tot tijd horen wij ook schieten korterbij.

Wij zijn gaan kijken tot aan de loopgraven van Overlaar, zij zijn al voor de helft gevuld.

Er wordt beweerd dat de geallieerden te Tongeren en Sint-Truiden zijn. Zou het waar zijn?

Maar wij horen de kanonnen niet meer van zo dichtbij als op donderdag 1 oktober. Zouden de Belgen, die oprukten in onze richting, zijn teruggeslagen?

(zondag 04.10.1914)

Voortdurend kanongebulder. Heeft de keizer nog altijd geen medelijden met zijn soldaten, want het schijnt dat de Duitsers grotere verliezen lijden dan de geallieerden? Er zijn er al duizenden gesneuveld. Er wordt verteld dat ze hun lijken verbranden. Overvolle treinen sporen naar Duitsland met gewonden. En toch, naar het schijnt, willen ze koste wat kost

⁴ deze twee woorden zijn met een stippellijn onderstreept.

Antwerpen veroveren, al moet hen dat een miljoen manschappen kosten! Wat een krankzinnig bloedbad!

(maandag 05.10.1914)

Nog altijd ononderbroken kanongebulder. Er wordt verteld dat de Duitsers het fort van Walem hebben verlaten en nu bezig zijn met het fort van Lier te beschieten.

Irène en Augusta zijn te Hoegaarden aangekomen. Ze zijn maar moeizaam tot hier geraakt.
(dinsdag 06.10.1914)

P 24

Ik heb deze nacht de kanonnen gehoord.

Men vertelt vandaag dat de forten van Walem, Dussel(?) en Broechem zich hebben overgegeven.

Deze middag is Anna toegekomen vanuit Waremmes. Daar zijn er nog slechts 17 Duitsers.

Men denkt dat de Duitsers er niet goed voorstaan. Ik heb er vandaag drie zien passeren.

Anna heeft geen brief gekregen, maar heeft er een gestuurd langs Maastricht.

(woensdag 07.10.1914)

De kanonnades van de vorige dagen zijn blijkbaar gestopt. Soms horen we zwakke schoten naar het westen toe.

Er wordt verteld dat er geen enkel fort rond Antwerpen is ingenomen door de Duitsers, ook niet dat van Walem(?)⁵.

(donderdag 08.10.1914)⁶

Anna is terug naar Waremmes vertrokken. Eerst te voet tot Tienen en dan mee met de kamion van Haubrechts. Ch(arles), Hél(ène) et El(isabeth)⁷ die meegegaan zijn tot Tienen, hebben een brief bij van Emile, gedateerd op 15 september te Bevel. Hij heeft vijf dagen gevochten in de omstreken van Leuven en hij is er heelhuids uitgekomen.

Gisteren is een Duitse dame het stoffelijk overschot van haar zoon komen halen, die te Zétrud was begraven. In haar auto had zij een doodskist. Er wordt verteld dat ze minstens een beetje of misschien wel helemaal doordraaide.

(vrijdag 09.10.1914)

Er wordt verteld dat Antwerpen is ingenomen. Dat is raar want er is nochtans geen enkel fort in handen van de Duitsers gevallen! Hierover horen wij dus de zoveelste tegenspraak!

P.25

De Duitsers zouden te Tienen een telegram hebben ontvangen waarin de overgave van Antwerpen zou vermeld zijn. Dit feit zou te Brussel zelfs aangeplakt zijn. Het schijnt dat de Duitsers te Tienen deze overwinning gevierd hebben en daarna hebben de Tiense Duitsers, die er het wachtcommando vormden de stad verlaten om de wacht te gaan optrekken in Antwerpen. Men zegt zelfs dat dat allemaal staat in de Belgische kranten.

Andere burgers vertellen dat een Belgisch soldaat vanuit Antwerpen is komen zien hoe de situatie ervoor staat in de streek (er schijnen veel soldaten uitgezonden te zijn naar her en der). En deze militair zegt dat er geen enkel fort is gevallen, maar dat integendeel 300.000 Fransen

⁵ Het vraagteken is geplaatst door de schrijfster.

⁶ Wacht optrekken te Antwerpen is met een stippellijn onderstreept en in deze laatste zin, beginnend met 'Men zegt', is er een dubbele streep getrokken onder die twee woorden.

⁷ Charles Grolaux, Hélène en Elisabeth Vander Velpen, schoonbroer en twee zussen.

optrekken in de omgeving van Enghien. De Duitsers weten het en hebben de forten gelaten voor wat ze zijn en zijn vertrokken om de Fransen aan te vallen.

Nog anderen vertellen dan weer dat de Duitsers van Tienen weigerden naar het slagveld op te trekken en dat men hen dan maar wijs gemaakt heeft dat Antwerpen was gevallen en dat ze er de wacht moesten gaan optrekken.

Het gaat zelfs zover dat er beweerd wordt dat de Belgische regering naar Oostende is verhuisd!!!

Men zegt ook nog dat er geen enkel fort is gevallen, maar dat de Duitsers langs een kant zijn binnengekomen waar er geen forten zijn. Dat vind ik nu eens absurd, want Antwerpen is helemaal omringd met forten. Wie in leven blijft, zal ooit de juiste toedracht kennen.⁸

(zondag 11.10.1914)⁹

P 26

Rustige dag! Er zijn toch wel momenten dat men de moed zou opgeven! Sinds vorige zaterdagavond heeft men nu al zo dikwijls gezegd dat Antwerpen zich heeft overgegeven! Ik kan het nog altijd niet geloven, maar het is een feit dat onze arme soldaten veel te lijden hebben van de brutale overmacht van de ‘alboches’.

(maandag 12.10.1914)

Ir(ène) en Aug(usta)¹⁰ zijn terug naar Rillaar vertrokken.

Antwerpen is nog niet gevallen, integendeel zijn volgens de ene bron er 40.000, volgens de andere 70.000 Duitsers in Antwerpen, niet als overwinnaars, maar als gevangenen. De krant die het verhaal bracht over de inname van Antwerpen is de ‘Ami de l’Ordre’, een Naamse krant, gedrukt onder directie van de Duitsers. De Duitsers schrijven dat de Fransen en de Engelsen liegen, maar wie liegt er eigenlijk het hardst?

(dinsdag 13.10.1914)

Door een circulaire van de heer Poulet¹¹ vernemen we dat de ‘alboches’ de belegering van Antwerpen hebben opgegeven om het terugtrekken van de rechtervleugel van het Duitse leger te ondersteunen, Duise troepen die door de Fransen zijn verslagen.¹² Ahah! Duitse Arend, gij die zo verlekkerd waart op het Belgische lam, ik heb de indruk dat uw krachten aan het afnemen zijn. Zijn het misschien de slagen die u door Albion¹³ en zijn bondgenoot worden toegebracht, die u pijn doen? Gij vliegt al niet meer zo hoog en pas maar op als ge nog lager komt!

In westelijke richting horen we nog altijd de kanonnen, maar je moet wel op het veld, buiten de bebouwde kom zijn om de kanonnen te horen.

(woensdag 14.10.1914)

P 27

⁸ Qui vivra, verra.

⁹ Voor zaterdag 10.10.1914 is er geen mededeling.

¹⁰ Irène (1871-1945) en Augusta (1888-1968) Theyskens zijn kinderen van Anastasie Vander Velpen en Evrard Theyskens van Rillaar. Anastasie was een zuster van Edouard Vander Velpen en dau een tante van de schrijfster. Gezien de situatie in de streek rond Aarschot veel erger was door de Duitse brutaliteiten waren o.a. Irène en Augusta, beiden ongehuwd en ook ongehuwd gebleven, te Hoegaarden gebleven tot het ergste blijkbaar door was rond Rillaar.

¹¹ Volksvertegenwoordiger voor de kakholieken in het arrondissement Leuven, die in 1912 nog te Hoegaarden was geweest bij de inhuldiging van klaslokalen in de broederschool.

¹² Louise voegt er (later? De volgende dag?) een voetnoot aan toe : ‘Ce billet était faux’ of ‘het gaat hier om een valse circulaire’.

¹³ Engeland

Ik hoor het gebulder van de kanonnen, maar precies een beetje meer langs het noorden.
Th. Tomsin¹⁴, die teruggekomen is van Brussel zegt dat Antwerpen wel degelijk in handen van de Duitsers is gevallen.¹⁵ Moest hij daarstraks hier geweest zijn, ik zou hem naar de keel zijn gevlogen...

Maar nu zijn mijnheer Ch. Ros(ier) en zijn(?) onderpastoor te Hoegaarden aangekomen en zij vertellen hetzelfde. Wat moeten wij er nu allemaal van denken?
(donderdag 15.10.1914)

Het schijnt dat nu ook in 'La Flandre Libérale' is gepubliceerd dat Antwerpen in handen van de Duitsers is.

We zullen er alleen maar zeker van zijn als een ernstig iemand van Antwerpen zal komen om ons te vertellen dat de 'alboches' de stad hebben bezet.
(vrijdag 16.10.1914)

Mevrouw Maes is terug uit Gent. Zij is teruggekomen langs Nederland. Van alle absurditeiten die ze vertelt, is dat het enige dat we van haar kunnen geloven.¹⁶

De kanonnen blijven in het westen bulderen.
(zaterdag 17.10.1914)

We horen de kanonnen luider, vooral deze namiddag. We zijn tot in het klooster geweest. Men heeft er nieuws uit Antwerpen. De koepel van het fort van Bornem is door een obus uit een Oostenrijks kanon in twee gespleten. De officieren die juist aan het dineren waren zijn allemaal gedood, behalve één die zwaar is gewond en door de 'alboches' is gevangen genomen. Zes zeppelins hebben bommen gegooid op Antwerpen dat op tien verschillende plaatsen is beginnen branden. Drie forten langs de kant van Vlaanderen hebben de terugtrekking van de Belgische troepen beschermd. De inwoners zijn gevlucht, de meesten in de

P 28

Richting van Holland. De Duitsers zijn in een verlaten stad binnengedrongen en hebben haar onmiddellijk moeten verlaten om hun rechtervleugel te gaan versterken, die ernstige verliezen

¹⁴ Hij was apoteker te Brussel, ook al te Hoegaarden in de maand augustus 1914; op pagina 18 van dit nummer drukken we zijn verslag aan het bisdom af van de moord op pastoor Goris van Outgaarden op 18 augustus 1914 aan de Grote Brug te Hoegaarden

¹⁵ Theophile Tomsin was een broer van Irma Tomsin, gehuwd met Emile Vander Velpen ; zij zullen de leerlooierij van de Vander Velpens te Waremmen overnemen.

Het stamfragment Tomsin ziet er als volgt uit:

Hubert Tomsin (Hoeg 30.12.1847-18.02.1901)x te Hoegaarden ca 1879 met

Marie Zénobie Winant (24.01.1856-04.11.1939)

verwierven in 1880 het complex *Willecom in den Struysvoghel* en maakten er een moderne landbouwuuitbating van (nu sportcomplex Tiensestraat)

hun kinderen waren:

Marthe

Louis, was brouwer op de Vroente en de laatste brouwer van het aloude Hoegaardse bier, vooraleer Pierre Celis, zijn buurman terug het Hoegaardse bier ging brouwen Alice (Hoeg 1882/3-16.11.1943)

Leon (Hoeg 03.06.1884-10.01.1935), veearts en landbouwer in de ouderlijke hoeve

Théophile werd apoteker en vestigde zich te Brussel

Maria (Hoeg 30.09.1887)

Mathilde (Hoeg 07.07.1889-14.04.1915)

Irma

¹⁶ Het gaat hier om Maria Maes, de echtgenote van Emile Lodewijckx, geneesheer te Hoegaarden en broer van Clemence Lodewijckx, de moeder van Louise

lijdt en die zich al in de omgeving van Gent bevindt. De linkervleugel van de Duitse troepen heeft zich in het zuiden van België eveneens teruggetrokken. Ik ben van mening dat de Duitsers nog niet zo vlug uit België zullen verdreven zijn.

Jeanne Theelen is gaan dag zeggen in het klooster, maar ze is er nogal stijfjes ontvangen
(zondag 18.10.1914)

Een Duitse patrouille is deze voormiddag voorbijgetrokken voor ons deur. Ze waren aan het zingen.

We horen nog altijd de kanonnen uit dezelfde richting, maar ik heb de indruk dat we ze minder luid horen dan gisteren.

(maandag 19.10.1914)

De Duitsers te Tienen doen moeilijk als ze een vrijpas moeten geven. Voor Hasselt en voor Diest krijgt men geen doorgangsbewijs en evenmin als men in de richting van Jodoigne moet.

(dinsdag 20.10.1914)

De voedingswaren (aardappelen, bloem) worden gerantsoeneerd. De armen krijgen 400 gram bloem en 1 kilo aardappelen per dag en per man. De anderen moeten een voorraad voor 6 maanden inslaan.

(woensdag 21.10.1914)

Steeds nog dat kanongebulder uit dezelfde richting.

(donderdag 21.10.1914)

Zelfde kanongebulder als altijd

De familie Putzeys is terug te Hoegaarden vanuit Tienen. De familie Rosier verblijft in Vlissingen. Naar het schijnt heeft kozijn H. twee à drie weken geleden, onze Emile gezien te Oostende. Georges is naar Luik vertrokken.

(vrijdag 22.10.1914)

Altijd maar dat voortdurende kanongeschut.

(zaterdag 23.10.1914)

Er zijn vier Duitsers gepasseerd om de paarden op te eisen. Binnen enkele dagen moeten ze naar Wavre gebracht worden om gekeurd te worden.

Het kanongebulder blijft hoorbaar, maar zwakker en niet meer aan één stuk door.

We zijn naar Jodoigne geweest. Alles is er rustig.

(zondag 24.10.1914)

Ik hoor geen kanonnen meer; tenminste niet van hier thuis.

Er zijn opnieuw Duitsers geweest. Nu eisen ze 200 zakken haver, die binnen enkele dagen moeten geleverd worden.

(maandag 26.10.1914)

Georges is terug van Luik, maar hij gaat terug want in zijn atelier wordt er gewerkt.

Het schijnt dat de paarden door de Duitsers opgeëist, niet moeten geleverd worden.

Gans de dag kanongebulder gehoord, altijd uit dezelfde richting.

(dinsdag 27.10.1914)

We horen de kanonnen zeer goed vandaag. Er wordt verteld dat er te Kuntich treinen passeren vol met gekwetsten. Er is ook een trein voorbij gekomen met Belgische, Franse en Engelse krijgsgevangenen. Er mocht eten en drinken gegeven worden aan de Belgen en de Fransen, maar niet aan de Engelse soldaten, zelfs geen glas water mochten ze krijgen. Maar is het wel allemaal waar?

(woensdag 28.10.1914)

We zijn om boter geweest op de markt te Jodoigne. Ook 'L'Ami de l'Ordre' wordt er verkocht. Oostende zou beschoten zijn.

Altijd weer dat kanongeschut in het Westen!

Mevrouw Geens is overleden.

(donderdag 29.10.1914)

De Duitsers komen bij Evrard al het beschikbare leder halen. Omdat de baas er niet is moet de burgemeester erbij aanwezig zijn.

Heel de voormiddag hebben wij hevig kanongebulder gehoord. Op de middag was het geschut minder hevig, maar

P. (niet genummerd)

wat later hebben we het opnieuw luider gehoord.

Een Duitser is bij L.G. de kelders komen inspecteren; L. was niet thuis.

(vrijdag 30.10.1914)

Kanongeschut uit dezelfde richting.

(zaterdag 31.10.1914)

Nog altijd hetzelfde kanongebulder, een beetje minder hevig.

(zondag 01.11.1914)

Kanonvuur.

De burgemeester heeft het bezoek gehad van vijf Duitsers.

(maandag 02.11.1914)

Kanonnen blijven vuren.

De Duitsers beginnen te Hoegaarden 'ambras' te maken, we zien er elke dag.

(dinsdag 03.11.1914)

Kanonades. Deze morgen was er opeens een harde slag.

(woensdag 04.11.1914)

Kanongeschut.

(donderdag 05.11.1914)

Van tijd tot tijd horen we kanonsalvo's, maar ik heb de indruk dat er niet meer zonder ophouden gevuurd wordt, zoals de vorige dagen.

De Duitsers verordenen dat de straten moeten gekuist worden en dat ze moeten proper gehouden worden (En dat in volle bietencampagne!!!)

Na negenen 's avonds mogen er geen wagens meer op straat zijn.

(vrijdag 06.11.1914)

We hebben het bezoek gekregen van Ed.Th.; hij is naar hier gekomen in een Duitse auto.
Gaby is in het klooster de inname van Antwerpen gaan kopiëren. Het is fantastisch!!!
(zaterdag 07.11.1914)

Kanongeschut.
(zondag 08.11.1914)

Zelfde kanongeschut.
De Duitsers hebben nog eens twee nieuwe affiches aangeplakt. De boeren moeten opgeven
hoeveel tarwe enz. dat ze hebben. Als ze dat niet aangeven wordt alles aangeslagen. Samen
met hun bevelen krijgen we er altijd een bedreiging bij.
(dinsdag 10.11.1914)¹⁷

Twee kozijnen uit Waanrode zijn ons komen bezoeken. Eén van de twee was
legeraalmoezenier. De legeraalmoezeniers zijn met verlof gestuurd te Oostende.
(woensdag 11.11.1914)

Wij zijn naar Tienen geweest. Tienen wordt nog altijd bezet door de Duitsers
(donderdag 12.11.1914)

P (niet genummerd)
Geen kanongeschut te horen vandaag.
Er waait een hevige wind; het is slecht weer.
(vrijdag 13.11.1914)

Kanonsalvo's, zelfs zeer uitdrukkelijk.
(zaterdag 14.11.1914)

Het is stil; maar het weder is zeer slecht.
Het lijk van een Belgisch soldaat is gevonden tussen de puinen van het huis recht tegenover
de fabriek.
(zondag 15.11.1914)

Brr...de Duitsers. Nu wijst de kerktoren het Duitse uur aan.
(maandag 16.11.1914)

K(anongevuur).
Jules Th(eyskens) en Georges Gr(olaux) zijn te voet aangekomen te Hoegaarden (om 9 uur 's
avonds), de ene vanuit Verviers, de andere van Luik.
(dinsdag 17.11.1914)

J(ules Theyskens) is vertrokken naar Rillaar.
(woensdag 18.11.1914)

Rond de middag was Jules Theyskens terug uit Rillaar. Ook Augusta is aangekomen. Om één
uur zijn ze naar Waremmé vertrokken (J.Th., G.G., Ed.Th.)
(donderdag 19.11.1914)

¹⁷ geen dagboekfragment voor de maandag

Kanon
(vrijdag 20.11.1914)

Om halftwee in de namiddag (Belgisch uur) hebben we een Duits luchtschip gezien, de ‘Saksen’.

We hebben langs War(emme) om nieuws van Emile (Vander Velpen). Op 9 november was hij in De Panne.

(zaterdag 21.11.1914)

K(anon).
(zondag 22.11.1914)

Het schijnt dat het luchtschip van vorige zaterdag is teruggevlogen. Het is overgevlogen tussen Tienen en Hoegaarden

(maandag 23.11.1914)

Zwak kanongeschut.
(dinsdag 24.11.1914)

De dagen volgen mekaar op en de ene dag lijkt op de andere.
(woensdag 25.11.1914)

Al sinds lang willen de Duitsers de Ijzer oversteken, maar het schijnt dat ze er niet echt in slagen. Het is toch wel eigenaardig dat sinds de gevechten aan de Ijzer begonnen zijn, wij telkens in de officiële Duitse nieuwsberichten lezen dat de ‘alboches’ altijd maar vooruitgang boeken in Vlaanderen! Ik moet nog gaan geloven dat de Ijzer achteruit wijkt naarmate de Duitsers vooruit komen.

(vrijdag 27.11.1914)¹⁸

P 30
Nieuwe Duitse aanplakbrieven met hun bevelen.
(zaterdag 28.11.1914)

Ik heb de indruk dat het treinverkeer nogal intens is dezer dagen.
(maandag 30.11.1914)¹⁹

Kalme dag onder het ‘néro-germaanse’ juk.²⁰
(dinsdag 01.12.1914)

Vrij hevig kanongeschut.

Onze overweldigers hebben nog wat verordeningen bij aangeplakt. Eén van die affiches heeft ongetwijfeld de bedoeling om de bevolking op te jatten tegen de Russen en vooral tegen de Engelsen.

’s Avonds hebben we een brief gekregen van Emile, gedateerd op 15 november. Hij heeft nog altijd geen voet buiten België gezet.

(donderdag 03.12.1914)²¹

¹⁸ geen notitie voor donderdag

¹⁹ geen notitie voor de 29ste november

²⁰ er staat : ‘sous la domination néro-germanique’

²¹ geen notitie voor de woensdag

Het is slecht weer.
Ik hoor geen kanonnen meer.
Anna en Georges zijn zopas toegekomen.
(zaterdag 05.12.1914)²²

Charles, Anna en Georges vertrekken. Georges vond zijn valiezen niet te Jodoigne en hij is moeten terugkomen.
Het weer is slecht; geen gevuur van kanonnen.
(maandag 07.12.1914)²³

Er zijn Duitsers door Hoegaarden getrokken. Ze waren uitgeput, vermagerd en vuil. Het schijnt dat ze uit de omgeving van Ieper komen en dat ze op weg zijn naar Namen. 'Er wordt verteld' dat de Kroonprins het opperbevel van de troepen in Vlaanderen in handen heeft genomen. Ik wens hem nog minder sukses toe als aan de generaals die de Ijzer zijn willen oversteken.
(dinsdag 08.12.1914)

Er zijn barbaren gelogeed te Hoegaarden. Gelukkig niet bij ons.
Er wordt niet meer gevuurd.
(donderdag 10.12.1914)²⁴

Al de Duitsers die te Hoegaarden gelogeed hebben en die door Hoegaarden getrokken zijn, trekken naar Hasselt. Zo wordt er althans verteld. Het schijnt dat er ook veel Duitsers door Leuven getrokken zijn, ook in de richting van Hasselt, en ook zij kwamen uit Vlaanderen.
(vrijdag 11.12.1914)

P31

Er wordt verteld dat Holland de oorlog heeft verklaard aan Duitsland (?)²⁵ men heeft dit al zo dikwijls gezegd! Het zou nochtans een mooie zaak zijn voor ons en een kleine slag in het gezicht van de wankelende reus!
(zaterdag 12.12.1914)

Nieuwe aanplakbrief van de Duitsers. Alle paarden uit het district Tienen moeten op 16 december te Tienen gepresenteerd worden om 10 uur (Duits uur). Wie te laat komt zal een boete van 20 frank moeten betalen en wie nalaat deze verordening op te volgen zal zwaar gestraft worden.
(zondag 13.12.1914)

Als we de Duitsers zelf mogen geloven zijn ze nog altijd aan de winnende hand en maken ze nog altijd vooruitgang. Waarom gaan ze dan uitrusten te Hasselt?
Zwak kanongeschut.
(maandag 14.12.1914)

Hevig en meer uitgesproken kanongebulder.
(dinsdag 15.12.1914)

²² geen notitie voor de vrijdag

²³ geen notitie voor zondag

²⁴ geen notitie voor woensdag 09.12.1914

²⁵ vraagteken tussen haakjes is van de auteur

Serieus kanongebulder.

Bij Gr. heeft men een brief gekregen van R. uit Rozendaal bij Dunken, gedateerd op 18 november.

(woensdag 16.12.1914)

Kanonnades

(donderdag, vrijdag en zaterdag)

Zeer hevig kanongeschut, vooral 's avonds.

Alphonse is te Hoegaarden aangekomen. De beweging van de Duitse troepen is intenser te Rillaar dan te Hoegaarden.

Wij leven in de vrees dat er binnen enkele dagen wat nieuws gaat gebeuren. Vanwaar zal dat gaan komen?

(zondag 20.12.1914)

Er is sinds deze morgen een zeer hevig kanongeschut. Ik denk zelfs dat de kanonnen heel de nacht gebulderd hebben.

Er zijn twee Ulanen bij de burgemeester geweest;

(maandag 21.12.1914)

Nog altijd horen we de kanonnen.

In de avond (rond 7 uur), hevig geschut gedurende een goed half uur.

(woensdag 23.12.1914)²⁶

Stevig kanongeschut.

(donderdag 24.12.1914)

Ik heb de kanonnen alleen 's morgens gehoord.

(vrijdag 25.12.1914)

P 32

Zwak vuren van de kanonnen.

(zaterdag 26.12.1914)

Ik heb de indruk dat er geen kanonnen meer vuren.

(zondag 27.12.1914)

Ik hoor niets, alhoewel men er ons van verzekerd dat de geallieerden te Roeselare zijn.

(maandag 28.12.1914)

Het is slecht buiten, regen en wind.

Twee Ulanen zijn door Hoegaarden gepasseerd.

(dinsdag 29.12.1914)

Kanonnade

(woensdag 30.12.1914)

²⁶ geen notitie voor gisteren dinsdag

Kanonnade.

Charles en Georges zijn te Hoegaarden aangekomen.
(donderdag 31.12.1914)

Jaar 1915

P 33

Hevig kanongebulder.
(vrijdag 01.01.1915)

Kanonnade
(zaterdag 02.01.1915)

Hevig kanongevuur dat in tegenstelling tot de vorige dagen, meer uit het zuiden schijnt te komen. Men heeft de indruk dat er een verschrikkelijk gevecht is begonnen.
(zondag 03.01.1915)

Georges is terug naar Luik vertrokken. We zijn een brief van J.Th. naar Neervelp gaan brengen. In Kuntich hebben we vernomen dat de Duitsers te Tienen verboden hebben van de brief van de kardinaal te lezen²⁷. Mgr Mercier zou gevangen zijn genomen en samen met hem verschillende andere priesters, en naar alle waarschijnlijkheid zal ook de deken van Tienen binnenkort worden aangehouden.
(maandag 04.01.1915)

De Duitsers zijn de herderlijke brief van Mgr Mercier komen opeisen.
(woensdag 06.01.1915)²⁸

Charlotte²⁹ vertrekt naar Luik. Zij heeft haar trein te Tienen gemist en komt terug.
Het weer is zeer slecht.
(donderdag 07.01.1915)

Ik ben met Charlotte terug meegeweest tot Tienen. We hebben een goederentrein gezien die vanuit Luik kwam en met verschillende boten op.
Ulanen reden op de steenweg van Tienen naar St-Truiden. Er waren er verschillende die twee paarden hadden.
(vrijdag 08.01.1915)

De herderlijke brief is doorgegaan.
We horen opnieuw de kanonnen. Er wordt ook verteld dat er een zeppelin is overgevlogen.
(zondag 10.01.1915)³⁰

Het is zeer slecht weer.
Voortdurend horen we de kanonnen.
De Duitsers zijn bij mijnheer pastoor geweest om de pastorale brief te halen.
(maandag 12.01.1915)

²⁷ enkele uittreksels uit deze brief en een pagina van de speciale uitgave later, op pag. 19 tot 23

²⁸ geen notitie voor dinsdag 05.01.1915

²⁹ Charlotte Vander Velpen is de echtgenote van Georges Grolaux

³⁰ geen notitie voor zaterdag 09.01.1915

De Duitsers eisen alle notenbomen op . Wat gaan ze ons nog komen afnemen om hun eigen land te verrijken ten koste van ons arm België;

P 34

En inplaats van ons te wennen aan hun overheersing, zouden we ze beter elke dag een beetje meer verfoeien, als het mogelijk zou zijn, maar de maat is al lang vol.

(vrijdag 15.01.1915)³¹

Tijdens de nacht is het zeer slecht geweest, maar ondanks het hondenweer heeft het kanon niet gezwegen.

Deze voormiddag is het mooi weer, maar het verschrikkelijke kanongebulder blijft aanhouden.

(zondag 17.01.1915)

Hevig kanongebulder.

Nieuwe Duitse aanplakbrieven.

(donderdag 21.01.1915)

Vandaag heb ik geen kanonnen meer gehoord.

(maandag 25.01.1915)

Er zijn twee brieven van Emile toegekomen; een brief is gedateerd op 27 augustus 1914 te Lier en de andere komt uit Wulveringen 11 januari.

(woensdag 27.01.1915)

Er is opnieuw geschut van de kanonnen.

(vrijdag 29.01.1915)

Ik heb niets meer gehoord.

(dinsdag 02.02.1915)

We zijn te voet naar Leuven geweest. We zijn om 4 uur in de morgen vertrokken en rond halfzes in de namiddag waren we terug.

's Namiddags het kanon gehoord.

Zeer mooi weer.

(woensdag 03.02.1915)

Vandaag wordt er op vraag van de paus een gebedsdag gehouden in heel katholiek Europa. Er zijn nogal wat mensen te communie geweest deze morgen en deze namiddag was er veel volk in het lof.

(zondag 07.02.1915)

Het is zeer mooi weer; het kanongebulder is zeer intens.

We hebben een kaartje ontvangen van tante Hélène, gedateerd op 19 augustus 1914. Ze nodigt ons uit in Warneton.

(maandag 08.02.1915)

³¹ dinsdag ; woensdag en donderdag ontbreken ; zoals ook zaterdag 16.01 en verschillende andere dagen voortaan

Het weer is zeer mooi, men schijnt er ginderachter ook van te profiteren want het kanonvuur is zeer hevig vandaag.
(dinsdag 09.02.1915)

De kanonnen vuren hevig. Bij oom Em. Is een brief toegekomen van tante Hélène, gedateerd op 22 januari, zij is in Peruwelz. Hier wordt verteld dat Henri gekwetst is. Ik weet niet of het waar is. Tante Hélène heeft al lang van hem geen nieuws meer ontvangen.
(donderdag 11.02.1915)

Te Hoegaarden is een pater toegekomen om te preken tot aan de gedurige aanbidding. Hij heeft geen schrik van de Duitsers; wat hij vertelt is niet erg flatterend voor de Duitsers.
(zondag 14.02.1915)

Anna schrijft dat ze nog altijd geen nieuws ontvangen heeft van Emile. Poldine heeft een brief gekregen van Jef, die de groeten overmaakt van Emile.
(dinsdag 16.02.1915)

Kanonnenlawaaï.
Er is een brief gekomen van Emile, gedateerd op 14 januari.
(vrijdag 19.02.1915)

Albert heeft een brief ontvangen van Raymond
Minder erg kanonnengebulder.
(maandag 22.02.1915)

Het is zeer koud, maar droog.
Ik heb geen kanonnen meer gehoord.
(zaterdag 27.02.1915)

De maand maart is begonnen met een onweer, het heeft heel erg gedonderd deze nacht. Volgens mij is het Sint Jozef die de Duitsers verjaagd³². Om halfvier in de namiddag was het zo donker dat we niets meer zagen. Het heeft gebliksemd en gedonderd, maar dit onweer werd vlug minder erg.
Maandag 01.03.1915)

Het is mooi weer.
Kanongebulder.
Het is toch wel spijtig dat de geallieerden niet sneller voortgang maken dande tongen van de mensen hen laten voortgang maken, ander zouden ze nu al dicht bij Aarlen zijn. Er wordt trouwens verteld dat Aarlen in brand is geschoten en dat deze brand veroorzaakt is door een bombardement van onze bondgenoten.
Hiermee is mijn eerste schrift vol, maar spijtig genoeg is de oorlog nog altijd niet gedaan.
(donderdag 04.03.1915)

³² De feestdag van Sint-Jozef valt op 19 maart en de maand is eigenlijk helemaal toegewijd aan de heilige Jozef; deze heilige is al sinds kort na de onafhankelijkheid, meer bepaald in 1834, uitgeroepen tot patroon van België.

De ondergeteekende Tomsin, Thesf. hof,
apotheker tydelyk te Hoegaende verlyende
Theuskestraat, verklaart hetvolgende:
op 19de Augusti 1914, rond 2 uur
namiddag ging ik met den Heer Creel
hospitaalbeambte te Hoegaende, het
lyk halen van den Eerw. Heer Pastoor
Goris, van Outgaende. Dit lyk lag
naby den steenweg, Hakestraat,
naby het huis Rijnandje: het lag
op de zyde, krampachtig ineengetrokken.
Het gezicht was bleek en eenigzins
opgezwollen. Ik constateerde eene wonde
naar myn oordeel van een kogel in de
borst en een andere wonde in den
rug, myns inziens, eene laussteek.
Nevens het lyk van E. H. Goris lag
een ander lyk, of den rug, wien aan
gezicht gaansch rustig bleek.

J. H. Tomsin

man Gods bleef rotsvast in zijn geloof. « Uwe taal is die eener dwaze, wedervoer hij; toen God ons met zijne gunsten overlaadde, ontvingen wij ze uit zijne hand; waarom zouden wij heden de kwalen weigeren waarmede Hij ons treft? Hij is de meester. Hij geeft, Hij neemt terug: zijn heilige Naam weze immer gezegend! *Dominus dedit, Dominus abstulit: sicut Domino placuit, ita factum est. Sit nomen Domini benedictum!* (1)

Welnu, de ondervinding bewees dat de heilige man gelijk had: het behaagde den Heer zijn trouwen dienaar reeds op deze wereld te beloonen; Hij schonk hem het dubbel terug van al wat hem werd ontnomen en, om zijnentwille, verleende Hij aan zijne vrienden genade (2).

Zoo goed als wie ook, misschien, weet ik wat ons arm vaderland te lijden had. En niet een Belg zal, hoop ik, betwijfelen dat die beproevingen mijn gemoed als bisschop en als burger diep hebben aangedaan. 't Is mij of deze laatste vier maanden gansch eene eeuw duurden.

Bij duizendtallen werden onze dapperen weggemaaid; echtgenooten, moeders beweenen afwezigen die zij nimmer zullen wederzien; de huisgezinnen sterven weg, de ellende neemt toe, de benauwdheid der lieden is hartbeklemmend. Te Mechelen en te Antwerpen, zag ik de bevolking van twee groote steden, door den doodsangst aangegrepen tijdens de beschieting, welke voor gene zes en voor deze vier en dertig uren onophoudelijk duurde. Ik heb de diepst beproefde streken van het bisdom bezocht: Duffel, Lier, Sint-Rumoldus-Berlaar, Konings-Hoyckt, Mortsel, Waalhem, Muizen, Sinte-Katharina Waver, O. L. V. Waver, Sempst, Weerde, Eppenheim; Hofstade, Elewyt; Rymenam, Boort-Meerbeek, Wespelaar, Haacht, Werchter-Wackerzeel, Rotselaar, Tremeloo; Leuven en den onmiddellijken omtrek: Blauwput, Kessel-Loo, Boven-Loo, Linden, Herent, Tildonk, Bueken, Relst; Aarschot, Wesemaal, Hersselt; Diest, Schaffen, Molenstede, Rillaar, Gelrode, en wat ik daar zag aan asch en puinen overtrof verre, ondanks het gruwbare

(1) Job II, 10; I, 21. — (2) Job XLI, 8-10.

waaraan ik mij verwachtte, al wat mijne inbeelding zich had kunnen voorstellen. Tot heden ontbrak mij de tijd om andere gedeelten van mijn bisdom te bezoeken; maar ik weet dat Hakendover, Roosbeek, Boutersem, Budingen, Neerlinter; Ottignies, Mousty, Waver; Beyghem, Kapelle-op-den-Bosch, Humbeek, Nieuwenrode, Liezele, Londerzeel; Heyndonk, Mariekerke, Weert, Blaasvelt, er al even verwoest uitzien. Vele kerken, scholen, godshuizen, gasthuizen en kloosters vielen in puin of werden ten minste buiten gebruik gesteld. Gansche dorpen zijn nagenoeg verdwenen. Te Werchter-Wackerzeel, bij voorbeeld, blijven er van de 380 woningen, nog 130 over; te Tremeloo liggen de twee derden der gemeente neergeschoten; te Bueken staan er, op 100 huizen, nog 20 recht; te Schaffen zijn er van de 200 huizingen 189 verdwenen, en schieten er elf over. Te Leuven is een derde van de bebouwde stad verwoest; 1074 woningen gingen te niet; voegen wij bij de stad haar onmiddellijken omtrek, met name de gemeenten Kessel-Loo, Herent en Heverlee, dan klimt het getal afgebrande woningen tot 1823. In het mij steeds zoo dierbare Leuven, waar ik mijne gedachten niet kan van afkeeren, zal de heerlijke Sint-Pieterskerk haar voormaligen luister nooit meer terugzien; het oude Sint-Ivo-College; de stedelijke school voor schoone kunsten; de handels- en consulaire school van de Universiteit; de grijze hallen; onze rijke bibliotheek met hare verzamelingen, hare incunabelen, hare onuitgegeven handschriften, haar archief; de galerei harer beroemde zonen sedert de eerste dagen van hare stichting, beeltenissen van de rectors, kanseliers, vermaarde professors, welke daar prijken en tot heden leeraars en studenten doordrongen van erfelijken adel en steeds tot den arbeid aanmoedigden; al die samengehoopte rijkdommen op het gebied van den geest, van de geschiedenis en van de kunst, de vrucht van vijf eeuwen zwoegens, dit alles is vernield.

Talrijke parochiën werden van haren herder beroofd. Ik hoor nog het beklag van dien grijsaard wien ik vraagde of hij 's Zondags mis gehoord had in zijne doorschoten kerk: 't is twee maand geleden, antwoordde hij, dat wij nog eenen priester gezien hebben.

De pastoor en de onderpastoor bevonden zich in een concentratiekamp te Munsterlagen, niet verre van Hanover.

Duizenden Belgische burgers werden zoo weggevoerd naar de gevangenissen in Duitschland, naar Munsterlagen, Celle, Magdeburg. Te Munsterlagen alleen verbleven er 3100 gevangene burgers. De geschiedenis zal verhalen wat zij, lichamelijk en zedelijk, op hunnen langen lijdensweg te verduren hadden.

Honderden onschuldigen werden neergeschoten ; ik ben nog niet in bezit van de volledige doodenlijst, maar ik weet o. a. dat er te Aarschot 91 waren en dat hunne medeburgers daar, onder doodsb bedreiging, gedwongen werden er grafkuilen voor te delven. Te Leuven en in den omtrek werden 176 personen, mannen, vrouwen, ouderlingen en onmondige kinderen, rijk of arm, gezond of krank, doodgeschoten of kwamen in de vlammen om.

In mijn bisdom alleen werden, bij mijn weten, dertien priesters of kloosterlingen ter dood gebracht (1).

Een hunner, de pastoor van Gelrode, viel, naar alle waarschijnlijkheid, als martelaar. Ik ben ter bedevaart gegaan naar zijn graf en, omringd door zijne herderlijke kudde, die hij pas geleden nog met den ijver eens apostels bestierde, heb ik hem gesmeekt, van uit den hoogen hemel te waken over zijne parochie, over ons bisdom en over ons vaderland.

Wij kunnen het getal onzer dooden niet meer uitmaken, noch de uitgestrektheid onzer puinen schatten. Wat zou het zijn, moesten wij onze schreden richten naar de streken van Luik, Namen,

(1) Hunne medebroeders in het kloosterleven of in het priesterschap zullen verlangen hunne namen te kennen ; ik geef ze hier op : Dupierreux, van het Gezelschap van Jesus ; Broeder Sebastianus en Broeder Allard, van de Congregatie der Josephieten ; Broeder Candidus, van de Congregatie der Broeders van Barmhartigheid ; Pater Maximinus, Capucien, en Pater Vincentius, Conventueel ; Lombaerts, pastoor te Boven-Loo ; Goris, pastoor te Autgaerden ; Carette, leeraar in het bisschoppelijk College te Leuven ; De Clerck, pastoor te Bueken ; Dergent, pastoor te Gelrode ; Joannes Wauters, pastoor ter Verbrande Brug. Verschillende omstandigheden laten ons toe te denken dat de pastoor van Herent, Van Bladel, een eerbiedwaardige ouderling van 71 jaar, ook ter dood gebracht werd ; maar tot heden werd zijn lijk niet teruggevonden.

II

Standvastige lijdzaamheid.

Wij mogen het, zonder hoovaardig te zijn, bekennen, mijne Broeders, ons klein België heeft de eerste plaats in de achting der volkeren veroverd.

Er waren, ik weet het wel, in Italië en in Nederland namelijk, behendige lieden die zeiden : Waarom België blootgesteld aan dit overgroot verlies van rijkdommen en menschenlevens ? Ware het niet voldoende geweest zich mondeling te verzetten tegen 's vijands aanval of, des noods, een kanonschot te lossen op de grens ?

Maar ieder die het wel meent, zal met ons zijn en de uitvinders van die kleingeestige berekeningen ongelijk geven.

Zulke opvatting van het algemeen nut is noch voor enkelingen noch voor maatschappijen het leidsnoer van de christelijke burgerdeugd.

Artikel 7 van het verdrag te Londen geteekend, op 19^{en} April 1839, door Koning Leopold, in naam van België, langs eenen kant ; door den Keizer van Oostenrijk, den Koning van Frankrijk, de Koningin van Engeland, den Koning van Pruisen, den Keizer van Rusland, langs den anderen kant, luidt dat « België een onafhankelijken en voor eeuwig onzijdigen staat zal uitmaken, en dat het zal verplicht zijn dezelfde onzijdigheid tegenover al de staten in acht te nemen, zonder haar te schenden, noch te dulden dat ze geschonden worde. »

Van hunne zijde beloven de medeonderteekenaars voor zich zelven en voor « hunne opvolgers, bij eed, dat zij het verdrag zullen naleven en nakomen voor al zijne bepalingen en artikelen. »

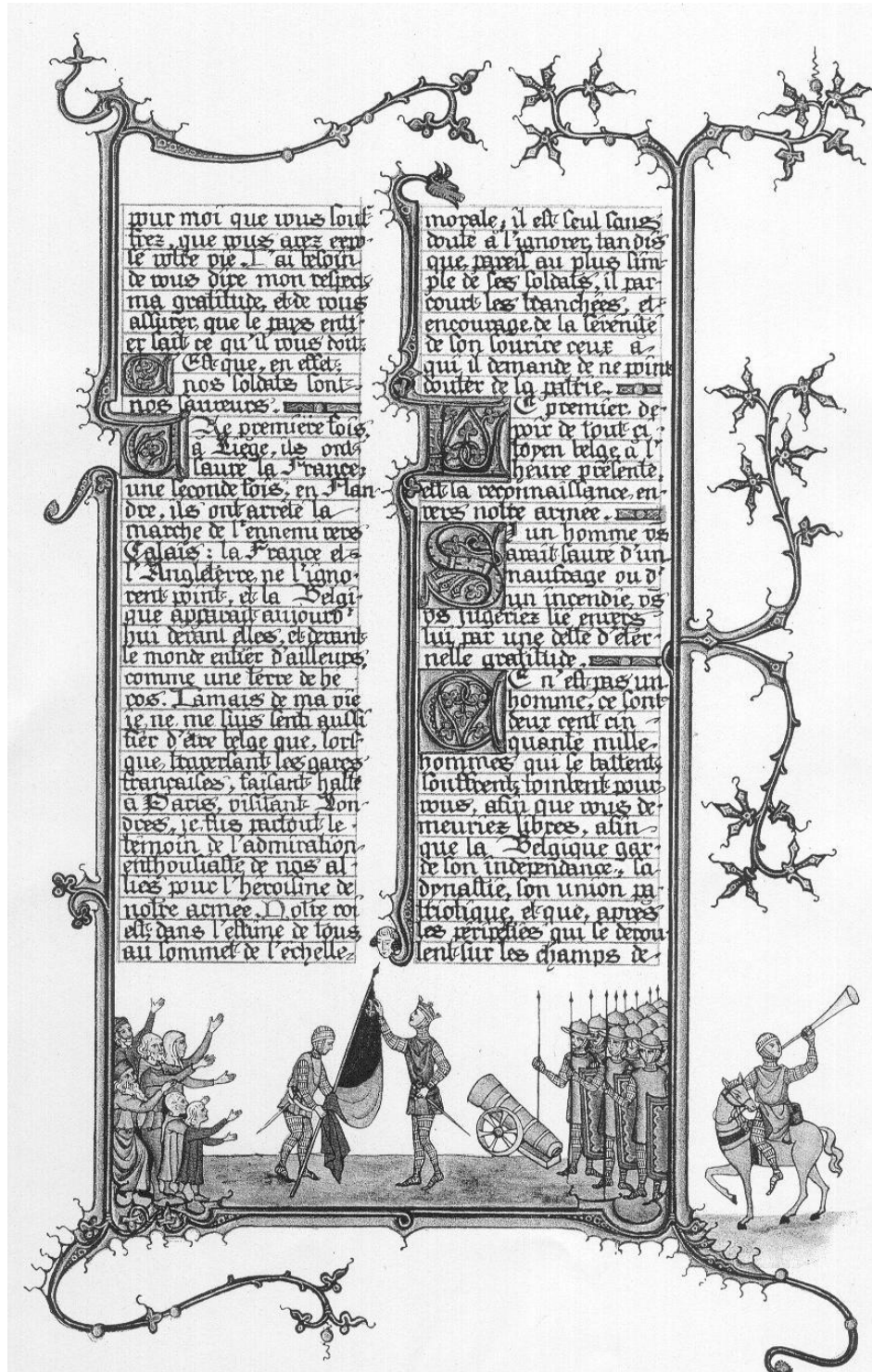
De eer van België stond hier op het spel : het hield zijn woord, en verdedigde dan ook zijne onafhankelijkheid.

De andere mogendheden hadden hun woord verpand de onzijdigheid van België te eerbiedigen en te beschermen : Duitschland heeft zijnen eed gebroken ; Engeland is er getrouw aan.

Zoo staan de feiten.

Het geweten heeft souvereine rechten : het ware onzer onwaardig

Wie de uittreksels gelezen heeft van dit herderlijk schrijven, dat gedurende twee opeenvolgende zondagen in de kerken moest voorgelezen worden onder al de goddelijke diensten, zal heel goed begrijpen dat de Duitsers jacht maakten op dit document. Ze wilden kost wat kost vermijden dat het voorlezen zou doorgaan.

Een verluchte neo-gotische pagina uit de brief van Mercier, door de Zusters van Maredret vervaardigd (hier Koning Albert aan de IJzer)

Genealogie Van Nerum

De drie delen van de genealogie Van Nerum zijn verschenen.

In het eerste deel worden naam, plaats en heraldiek beschreven, naast de geschiedenis van de eerste vijf generaties Van Nerum te Hoegaarden sinds het begin van de 18de eeuw (het gaat hier om een terugkeer naar Hoegaarden). Er is ook een overzicht van de andere Van Nerumtakken en een poging tot aanschakeling rond Tienen verwerkt. Dat eerste deel bevat ook de statuten van de *Gulden Lelie*, de familiegilde uit de 18de eeuw, heropgericht in 1961. Dit eerste deel werd gedeeltelijk herwerkt en zoals het tweede deel nu digitaal afgedrukt, wat de kwaliteit aanzienlijk ten goede komt.

Het tweede deel behandelt de zesde generatie Van Nerum met een blik op de ouders van de huidige generatie. Overvloedig en onuitgegeven illustratiemateriaal en geschiedkundige gegevens maken van deze twee delen een werk waar alle Hoegaardiers veel deugd kunnen aan hebben.

Het derde deel omvat de 20ste eeuw en geeft veel fotomateriaal en doodsbrieven, ook interessant voor een aantal andere families. Een index van de persoonsnamen en de plaatsnamen vervolledigt de drie delen.

Elk deel kost 15 euro (verzending inbegrepen) en wordt bezorgd na overschrijving op rekening **330-0102965-05 van Dodion Maurice**, met vermelding van aantal en gewenste delen.

Een repertorium van de eerste eenenveertig jaargangen van ons tijdschrift kan besteld mits overschrijving 15 euro (verzending in) op rekening 330-0102965-05 van Dodion Maurice.

Het is een handige gids en werkinstrument die een overzicht geeft over wat er gepubliceerd is in ons heemkundig tijdschrift, met een waardering en een overzichtsinhoud van de artikels.

Een **bibliografie over Hoegaarden** is bijgevoegd, waardoor deze publicatie een volwaardig werkinstrument kan zijn voor de studie van de geschiedenis van Hoegaarden

Vergeet je lidgeld voor 2008 niet te betalen

Een jaarabonnement kost 12,5 euro, te storten op rekening 310-0370021-52

Hoegaarden geeft nog twee andere tijdschriften uit:

't Moutstokje, driemaandelijks blad van de Hoegaardse biergilde

Familieschoon, driemaandelijks tijdschrift van de Confrerie van de V Geslachten

Onze website: www.heemkring-hoegaarden.be

Vraag inlichtingen over een gecombineerd abonement met Alpaidis bij:

Etienne Grooten, Residentie Beatrijs, 169, 3300 Tienen, 016/81 72 35

Bestuursleden Heemkundige Kring: Sweerts Georges (voorzitter), Grooten Etienne (secretaris), Kleynen Yvette, De Dobbeleer Elise, Nitelet Diane, Branckaert M., Cipers Rik, Bouthé Irène, Saelmaekers Erik, Degeest Jan, Van Nerum Arthur, Dodion Maurice
--